

Allah, neden sorgulanamaz; sorgulansa, manevi olarak ne olabilir? Risaleler gözlüğü ile açıklar mısınız?

"**Sorgulama**" *şayet tefekkür ve tasavvur anlamında ise*, zaten bu yapıyor. İnsanoğlunun en çok kafa yorup üzerinde sorgulama ve tasavvur yaptığı konu Allah'tır. Allah'ın isim ve sıfatlarını ve bu isim ve sıfatların kainattaki tecelli ve icraatlarını düşünüp onun hakkında marifet elde etmek, İslam inancında ibadet olarak kabul ediliyor. Tabi Kur'an'ın çizdiği çerçeve ve onun usulü ile yapmak kaydı ile.

Allah'ı eleştirmek ve tenkit etmek anlamında sorgulamak, iman ve imandaki teslimiyet ile bağdaşmaz. Allah'ın her hangi bir icraatını anlayabilmek için külli bir ilim ve külli bir bakış açısına sahip olmak gerekir. Yoksa cüzi bir bakış ile cüzi bir iki sebep tahtında o icraatı anlamak ve o icrattan hareketle Allah şöyledir, böyledir diye bir hükme varmak, sağlıklı ve selametli bir yaklaşım olamaz. Çok insanlar imanını bu dar ve cüzi bakıştan dolayı kaybediyorlar. Halbuki Allah kitap ve peygamberleri insanlara nasıl hareket etmesi gerektiği ve olaylara nasıl bakması gerektiğini öğretmek için gönderiyor.

Allah mutlak kemalde olduğu için sorgulanıp eleştirilemez. Zira ondan bir kusur bir nakise, tenkide sebep olacak bir fiil ve icraat sadır olmaz. O sonsuz kemal ile muttasıftır. Sonsuz kemal sahibi bir zattan çirkin ve tenkide konu olacak bir şeyin çıkması zatında muhaldir.

Bugün bazı tarihi şahısların davranışlarını veya söylemlerini eleştirmek bile doğru kabul edilmez ve hatta yasa ile güvence altına alınmak istenirken, hangi yüzle ve ehliyetle, bizi yoktan var eden Adili Mutlak ve Rahimi Mutlak bir zatı tenkide kalkışırız. Ayetin ifadesi ile hangi göz tekide kalkışırsa, boşuna yorulup geri dönecek ve tenkitçi akla diyecek ki, boşuna yorulma, zira hiçbir yerde hiçbir kusur bulamazsın.

Üstad söz konusu ayeti şöyle açıklamaktadır:

"Âmiriyet ve hâkimiyetin muktezası, rakip kabul etmemektir, iştiraki reddetmektir, müdahaleyi ref etmektir. Onun içindir ki, küçük bir köyde iki muhtar bulunsa, köyün rahatını ve nizamını bozarlar. Bir nahiyede iki müdür, bir vilâyette iki vali bulunsa, hercümerc ederler. Bir memlekette iki padişah bulunsa, fırtınalı bir karma karışıklığa sebebiyet verirler."

"Madem hâkimiyet ve âmiriyetin gölgesinin zayıf bir gölgesi ve cüz'î bir nümunesi, muavenete muhtaç, âciz insanlarda böyle rakip ve

zıddı ve emsalinin müdahalesini kabul etmezse, acaba saltanat-ı mutlaka suretindeki hâkimiyet ve rububiyet derecesindeki âmiriyet, bir Kadîr-i Mutlakta ne derece o redd-i müdahale kanunu ne kadar esaslı bir surette hükmünü icra ettiğini kıyas et. Demek, ulûhiyet ve rububiyetin en kat'î ve daimî lâzımı, vahdet ve infiraddır."

"Buna bir burhan-ı bâhir ve şahid-i kâtî', kâinattaki intizam-ı ekmel ve insicam-ı ecmeldir. Sinek kanadından tut, tâ semâvât kandillerine kadar öyle bir nizam var ki, akıl onun karşısında hayretinden ve istihsanından 'Sübhanallah, maşaallah, bârekâllah' der, secde eder. Eğer zerre miktar şerike yer bulunsaydı, müdahalesi olsaydı, kerimesinin i-âyet لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلَ اللَّهِ إِلَّا الْإِنْسَانُ لَعَسَدًا delâletiyle, nizam bozulacaktı, suret değişecekti, fesadın âsârı görünecekti. Halbuki, البَصْرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ - ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ جَارِفًا delâletiyle ve şu ifade ile, nazar-ı beşer, kusuru aramak için ne kadar çabalasa, hiçbir yerde kusuru bulamayarak, yorgun olarak, menzili olan göze gelip, onu gönderen münekkit akla diyecek: 'Beyhude yorulduğum, kusur yok!..' demesiyle gösteriyor ki, Nizam ve intizam gayet mükemmeldir. Demek, intizam-ı kâinat, vahdâniyetin kat'î şahididir."(1)

Varlıktaki kusursuzluktan Allahın isim ve sıfatlarına intikalinin ise üstad şöyle ifade etmektedir:

"Nasıl ki işlenmiş bir eserin güzelliği, işlemesinin güzelliğine; ve işlemek güzelliği, ustalığın o san'attan gelen ünvanın güzelliğine; ve ustadaki san'atkârlık ünvanının güzelliği, o san'atkârın o san'ata ait sıfatının güzelliğine; ve sıfatının güzelliği, kabiliyet ve istidadının güzelliğine; ve kabiliyetinin güzelliği, zâtının ve hakikatının güzelliğine derece-i bedahette gayet kat'î bir sûrette delâlet ettiği gibi, aynen öyle de, bu kâinatın baştan başa bütün güzel mahlûklarında ve yapıları güzel umum masnularındaki hüsün ve cemâl dahi, San'atkâr-ı Zülcelâldeki fiillerinin hüsün ve cemâline kat'î şahadet; ve ef'âlindeki hüsün ve cemâl ise, o fiillere bakan ünvanların, yani isimlerin hüsün ve cemâline şüphesiz delâlet; ve isimlerin hüsün ve cemâli ise, isimlerin menşei olan kudsî sıfatların hüsün ve cemâline kat'î şahadet; ve sıfatların hüsün ve cemâli ise, sıfatların mebdeî olan şuûnât-ı zâtiyenin hüsün ve cemâline kat'î şahadet; ve şuûnât-ı zâtiyenin hüsün ve cemâli ise, fâil ve müsemma ve mevsuf olan zâtının hüsün ve cemâline ve mâhiyetinin kudsî kemâline ve hakikatının mukaddes güzelliğine bedahet derecede kat'î bir sûrette şahadet eder."

"Demek Sâni-i Zülcemâlin kendi Zât-ı Akdesine lââyık öyle hadsiz bir hüsn-ü cemâli var ki, bir gölgesi bütün mevcudâtı baştan başa güzelleştirmiş. Ve öyle münezzehtir ve mukaddes bir güzelliği var ki, bir cilvesi kâinatı serbeser güzelleştirmiş ve bütün daire-i mümkinatı hüsün ve cemâl lem'alarıyla tezyin edip ışıklandırmış."(2)

Böyle bir kemal ve cemalde kusur aramak veya bu cemal ve kemali tenkide yanaşmak, mağlatadan başka bir şey değildir.

Dipnotlar:

(1) bk. [Sözler, Otuz Üçüncü Söz, Otuzuncu Pencere.](#)

(2) bk. [Şualar, Dördüncü Şua, Altıncı Mertebe-i Nuriye-i Hasbiye.](#)